

Текст неофіційного перекладу рішення:

Обставини справи

Справа стосувалася скарги заявника – судді, у зв'язку з тим, що його було притягнуто до дисциплінарної відповідальності внаслідок вчинення дій, які принижували авторитет посади судді після того, як він піддав критиці підготовлену іншим суддею доповідь про свою роботу.

На початку 2009 року заявник – суддя районного суду, звернувся до регіонального суду із проханням про зайняття посади судді у регіональному суді.

Як складову процедури підвищення суддя-інспектор підготував висновок про роботу заявника, вказавши, зокрема, що заявник мав складні стосунки зі своїми керівниками через невиконання ним їхніх вказівок.

Звертаючись до Голови регіонального суду у листі стосовно оцінки своєї роботи, заявник вказав, що вона була «поверховою, несправедливою та тенденційною». Він повторив ці зауваження під час загальних зборів суддів загальних судів, які проголосували проти підвищення заявника на посаді.

Оскаржуючи наступне рішення Національної ради правосуддя про неподання його кандидатури Президенту, заявник також критикував звіт. Верховний суд відхилив його скаргу в листопаді 2009 року.

Пізніше стосовно заявника було відкрито дисциплінарне провадження, а в березні 2011 року його визнано винним / притягнуто до дисциплінарної відповідальності за судді посягання на гідність посади судді та винесено попередження. Його скарга на це рішення була відхилена, і конституційна скарга також. Суди встановили, що критика заявника порушила стандарти суддівської етики, заподіявши шкоду не лише репутації судді-інспектора, а й суддівським органам загалом.

Посилаючись на статтю 10 Конвенції, заявник скаржився, що притягнення його до дисциплінарної відповідальності становило порушення його права на вираження своєї думки на звіт про свою роботу, який він вважав неточним / недостовірним.

Оцінка Суду

Наявність втручання

Сторони дійшли спільної думки, що рішення національних судів про притягнення заявника до дисциплінарної відповідальності становило втручання у право на свободу вираження поглядів (пункт 73 рішення).

Передбачуваність законом

Суд знову нагадав, що твердження «передбачене законом» відповідно до пункту 2 статті 10 Конвенції вимагає не лише наявності правового підґрунтя для оскаржуваного заходу в національному праві, а й стосується якості відповідного законодавства, яке має бути доступним для певної особи та передбачуваним щодо його наслідків. Однак

тлумачення та застосування національного законодавства є прерогативою національних органів влади, особливо судів (див. *Karácsony and Others v. Hungary* [ВП], no. 42461/13 та 44357/13, § 123, 17 травня 2016 року, та справи, згадані в них) (пункт 75 рішення).

ЄСПЛ виснував, що заявник як суддя був добре обізнаний у праві та правилах, спрямованих на забезпечення недоторканності та гідності суддівського корпусу (див., *inter alia*, *Brisco v. Romania*, no. 26238/10, § 94, 11 грудня 2018 року). На його думку, відповідні положення закону, що розглядалися у цій справі разом із тлумаченням їх національними судами, були достатньо чіткими для того, щоб заявник міг розумною мірою передбачати можливі наслідки своєї поведінки (пункт 79 рішення).

Легітимна мета

Суд зазначив, що стверджені Урядом цілі відповідали двом легітимним цілям у розумінні пункту 2 статті 10 Конвенції, а саме «підтримка авторитету та безсторонності судових органів» та захист «репутації чи прав інших осіб» (пункт 82 рішення).

«Необхідне у демократичному суспільстві»

Загальні принципи щодо визначення, чи втручання у право на свободу вираження поглядів було «необхідним у демократичному суспільстві», міцно закріплені в усталеній практиці Суду (див., окрім інших прикладів, *Peruzzi v. Italy*, no. 39294/09, §§ 45–49, 30 червня 2015 року; *Boykanov v. Bulgaria*, no. 18288/06, § 35, 10 листопада 2016 року; та *Miljević v. Croatia*, no. 68317/13, § 48, 25 червня 2020 року) (пункт 83 рішення).

Загальні принципи щодо свободи вираження поглядів суддів були узагальнені Судом у рішенні *Baka v. Hungary* [ВП] (no. 20261/12, §§ 162–167, 23 червня 2016 року) (пункт 84 рішення).

ЄСПЛ повторив, що питання щодо функціонування правосуддя – ключового елементу будь-якого демократичного суспільства, відповідають інтересам суспільства. У зв'язку із цим варто враховувати особливу роль правосуддя в суспільстві. Як гарант справедливості, що є фундаментальною цінністю у правовій державі, правосуддя має користуватись суспільною довірою для того, щоб успішно виконувати свої функції (див. *Morice v. France* [ВП], no. 29369/10, § 128, ECHR 2015, та *Baka*, цит. вище, § 164). ЄСПЛ також узяв до уваги твердження заявника, що його дії були мотивовані суспільним інтересом у забезпеченні справедливості процедури підвищення на посаді (пункт 86 рішення).

Що стосується характеру оскаржуваних тверджень, то ЄСПЛ зауважив, що у своїх письмових зауваженнях на звіт судді-інспектора заявник вказав, що оцінка його роботи була проведена «поверхово, несправедливо та тенденційно» (пункт 87 рішення).

ЄСПЛ підкреслив, що національні суди розглянули ці зауваження у світлі критеріїв, необхідних для зайняття посади судді. Вони, зокрема, зазначили про обов'язок поводитися належним чином та уникати будь-яких дій, які могли б зашкодити гідності судді. Національні суди послалися на відповідне національне законодавство, за яким критика одного судді щодо іншого має бути тактовною, помірною та безсторонньою. У світлі вищевказаних обов'язків національні суди визнали, що заявник перевищив межі свого права висловлювати думку і не дотримувався стандартів суддівської етики, заподіявши шкоду здійсненню правосуддя. Крім цього, він заподіяв шкоду репутації

судді-інспектора та її професійному статусу. У зв'язку із цим Апеляційний суд визнав, що коментарі заявника були надмірно оціночними судженнями, оскільки не мали під собою достатньої фактологічної основи (пункт 88 рішення).

ЄСПЛ визнав, що судді мають демонструвати стриманість при реалізації свого права на свободу вираження поглядів у всіх випадках, коли авторитет та безсторонність правосуддя може бути поставлено під сумнів (див., серед інших справ, *Wille v. Liechtenstein* [ВП], no. 28396/95, § 64, ECHR 1999-VII; *Di Giovanni*, цит. вище, § 71; *Baka*, цит. вище, § 164; та *Simić v. Bosnia and Herzegovina* (ухв.), no. 75255/10, § 33, 15 листопада 2016 року). Однак у цій справі зауваження заявника не стосувалися здійснення ним повноважень судді, а стосувалися внутрішнього етапу процедури підвищення на посаді, в якому старший суддя оцінив роботу заявника. Хоча це може бути необхідним задля захисту правосуддя / судових органів від заподіяння такими нападами непоправної шкоди, які, по суті, є необґрунтованими, це не може мати наслідком заборону суддям висловлювати свої погляди шляхом оціночних суджень, що мають достатню фактологічну основу, з питань, які становлять суспільний інтерес і пов'язані з функціонуванням правосуддя чи заборонаю будь-якої критики на адресу останньої (див., *mutatis mutandis*, *Morice*, цит. вище, § 131). У цій справі суддя-інспектор підготувала свій звіт, діючи на своїй офіційній посаді, а тому могла бути розкритикована в дозволених межах, а не лише в теоретичному чи загальному плані (пункт 89 рішення).

Крім цього, Суд нагадав про необхідність чіткого розмежування критики та образи. Якщо єдиною метою / наміром будь-якої форми вираження поглядів є образа суду або членів / працівників цього суду, то відповідне покарання, в принципі, не буде становити порушення пункту 2 статті 10 Конвенції (див. *Skatka v. Poland*, no. 43425/98, § 34, 27 травня 2003 року). Зважаючи на обставини цієї справи, Суд не вбачив у зауваженнях заявника жодного наміру образити суддю-інспектора (пункт 90 рішення).

З урахуванням наведеного та внутрішньо-судового контексту цієї справи Суд не міг погодитися з національними органами влади, що перші три зауваження заявника, хоча й критичного змісту, могли поставити під сумнів авторитет правосуддя чи заподіяти шкоду репутації судді-інспектора (пункт 91 рішення).

Суд погодився з національними судами, що перші три зауваження («несправедливий», «тенденційний» та «поверховий») були оціночними судженнями. Суду залишилось з'ясувати, чи була «фактична основа» для цих оціночних суджень достатньою (пункт 92 рішення).

ЄСПЛ підкреслив, що Апеляційний суд визнав, що він не мав повноважень з визначення правильності звіту про роботу, проте підтвердив, що останній містив деякі незначні неточності. Крім цього, ЄСПЛ відзначив, що для Верховного суду питання достовірності звіту не було важливим для оцінки поведінки заявника. З цієї точки зору важко зрозуміти, яким чином заявник мав продемонструвати те, що його оціночні судження мали достатню фактологічну основу. ЄСПЛ відзначив аргумент заявника, що він мав право коментувати звіт, оскільки останній, на його думку, містив неточну оцінку його роботи. Зокрема, заявник стверджував, що суддя-інспектор критикувала його за невиконання ним вказівок керівництва без надання йому можливості відповісти на такі твердження. Беручи до уваги обставини справи, Суд установив, що оскаржувані

твердження, що були оціночними судженнями, могли вважатися такими, що мали певну фактологічну основу, і таким чином залишатися в допустимих межах (див. *Peruzzi*, цит. вище § 58–59, де критика адвоката про несправедливість судді та свавільність його рішень була визнана допустимою) (пункт 93 рішення).

Варто також підкреслити, що заявник реалізував своє право на свободу вираження поглядів задля захисту своїх інтересів у рамках процедури підвищення по посаді, надавши свої зауваження компетентним органам (див. *mutatis mutandis*, *Miljević*, цит. вище, §§ 65–66 та 74) (пункт 94 рішення).

Суд нагадав, що під час оцінювання пропорційності втручання також мають бути взяті до уваги характер та суворість застосованого покарання (див., наприклад, *Morice*, цит. вище, § 175). У цій справі заявника було притягнуто до дисциплінарної відповідальності за посягання на авторитет посади судді та застосовано стягнення у вигляді попередження, що було найменш суворим із стягнень. Інформація про притягнення заявника до дисциплінарної відповідальності була відображена у його суддівському досьє протягом 5 років (пункт 95 рішення).

ЄСПЛ у багатьох справах зауважував, що втручання у право на свободу вираження поглядів може мати стримуючий ефект у реалізації цього права (див. *Kudeshkina v. Russia*, по. 29492/05, § 99–100, 26 лютого 2009 року, та *Baka*, цит. вище, § 167). У справі заявника притягнення його до дисциплінарної відповідальності, імовірно, могло мати наслідки для майбутніх перспектив розвитку його кар'єри (пункт 96 рішення).

У зв'язку з наведеним ЄСПЛ дійшов висновку, що, з одного боку, національні суди належним чином не збалансували необхідності із захисту авторитету судових органів / правосуддя та репутації чи прав інших осіб та, з другого боку, необхідності із захисту права заявника на свободу вираження поглядів. З цього випливало, що оскаржуване втручання не було «необхідним у демократичному суспільстві».

Висновок

Порушення статті 10 Конвенції (свобода вираження поглядів).

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 15 жовтня 2020 року і набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.